

Kelecsényi László: Filmszextétika

Scolar Kiadó, 2014. 156 o. 2450 Ft.

Bárdos Judit:

Erotika és szex a filmben

Nincs izgalmasabb, mint sok-sok filmet megnézni és leírni abból a szempontból, hogy hogyan mutatják be a szexualitást és röviden exponálni az ezzel kapcsolatos kérdéseket – gondolhatja a nyájas olvasó, amikor kézbe veszi ezt a könyvet. Én is ezt gondoltam, amikor megláttam a „harisnyareklám-szerű” borítót: hálás feladat lehet mintegy kétszáz filmről írni egy-egy bekezdést, ráadásul minden oldalon egy-egy buborékszerű körben elhelyezett közönségcsalogató szlogennel. Ez azonban csak látszat. Ennél többről szól a könyv.

Mi a különbség az erotika és a pornográfia között? Ki választ: a férfi, vagy a nő? Melyek a filmművészet leghosszabb ágyjelenetei? Mikor tilos a szerelem, azaz mikor tiltja be a cenzúra az ábrázolását? Mi a helyzet a túl fiatalok és az öregek szerelmi kapcsolatával, valamint az egyneműek szerelmével? És a prostitúcióval? És a legkülönbözőbb perverziókkal, a nekrofilától a szado-mazochizmusig? Mindezekre a szerző – igen széleskörű filmtörténeti műveltség birtokában --Truffaut, Godard, Robbes-Grillet, Cronenberg, Antonioni, Bunuel, Visconti, Pasolini, Bertolucci, Ferreri, Fassbinder, Jancsó, Abe Kobo, Greenaway, Ridley Scott, Egoyan, Kubrick, Ken Russell és mások filmjeiből hoz példákat. Sok ismert, klasszikus művészfilm mellett gyakran idéz híres erotikus sikerfilmeket: *Az én pasim*, *Az érzékek birodalma*, *Mély torok*, *Emmanuele*, *A szégyentelen*, Tinto Bras (*Salon Kitty*) és Pereira (*Lábad között*) filmjeit. És idézi Sade, Foucault, Wilhelm Reich, Sartre, Marcuse ismert gondolatait a szexről, a szexuális kizsákmányolásról, a férfi és a női szexualitás hatalmáról, az 1968-as szexuális forradalomról.

A könyv valóban szellemes és szórakoztató, bizonyára sikeres lesz. De túlmegy az olvasmányos példatáron, az által, hogy a szerző – vérbeli kelet-európai filmkritikusként és irodalomtörténészként – arról is elmélkedik, hogy miért pont a csehek (például Chytilová) voltak eredetiek az erotika ábrázolásában. Nemcsak a *Don Giovanni*-legenda prágai újjászületése ad erre magyarázatot, hanem a cseh irodalom is, Kundera és Páral regényei. És a Monarchia világa, Schiele, Csáth Géza, Krúdy Gyula, Nádas Péter művei. És hogyan történt

mindez a magyar filmben a *Halálos tavasztól A gerolsteini kalandon át* Szomjas Györgyig, Makk Károlyig, Pálfi Györgyig?

A könyv annyiból is túlmegy a példatáron, hogy néhány ismert művet új megvilágításba helyez. Nem zárkózik el a modern kapitalizmus-kritikától és a kultúrkritikától sem. Az emberi test éppen a szexuális felszabadulás által vált végzetesen kiszolgáltatottá – írja Pasolini *Salo*-jával kapcsolatban. Antonioni *Nagyítása* arról is szól, hogy a szexualitás divattá, szinte fogyasztási kényszerré vált a modernitásban. A könyv egészéből, Pasolinit (*Teorema*), a kései Antonionit (*Túl a felhőkön*), a *Késői találkozást* (David Lean), a *Szerelemre hangolva* című filmet (Wong Kar Wai), Almodóvart, Lars von Triert (*A nimfomániás*) felidézve kibontakozik egy filozófiai gondolat: az által, hogy a modern élet túl rövidre zárja a vágy és a kielégülés közötti utat, elvesz valami lényeges a modern életből, Stendhal „kristályosodási pontja”, Ortega „ezüstpillantása”, azaz maga a titok, a szerelem. Felszabadultunk a keresztény aszketizmus kényszere alól, de „varázstalanítva” lettünk ez által. Lean, Antonioni és Wong Kar Wai, Sofia Coppola hősei ezt elkerülendő kerülnek a beteljesülést. Felismerhetjük ebben a gondolatban Almási Miklós *A szerelem lehetetlensége* című könyvének hatását, amit a szerző nem is tagad. Így válik ez a könyv példatárból egy szerelemfilozófiai gondolat kibontásává.

Élet és irodalom, 2015. március 13. 20. o.